

Retrat amb ciutat al fons

El novel·lista turc Orhan Pamuk va guanyar el premi Nobel de literatura 2006
 • *L'editorial Bromera de València té previst publicar la traducció al català de tota l'obra de Pamuk* • *Ara és el torn d'«Istanbul, ciutat i records»* • *Alba Alsina*

Assaig

Istanbul, ciutat i records

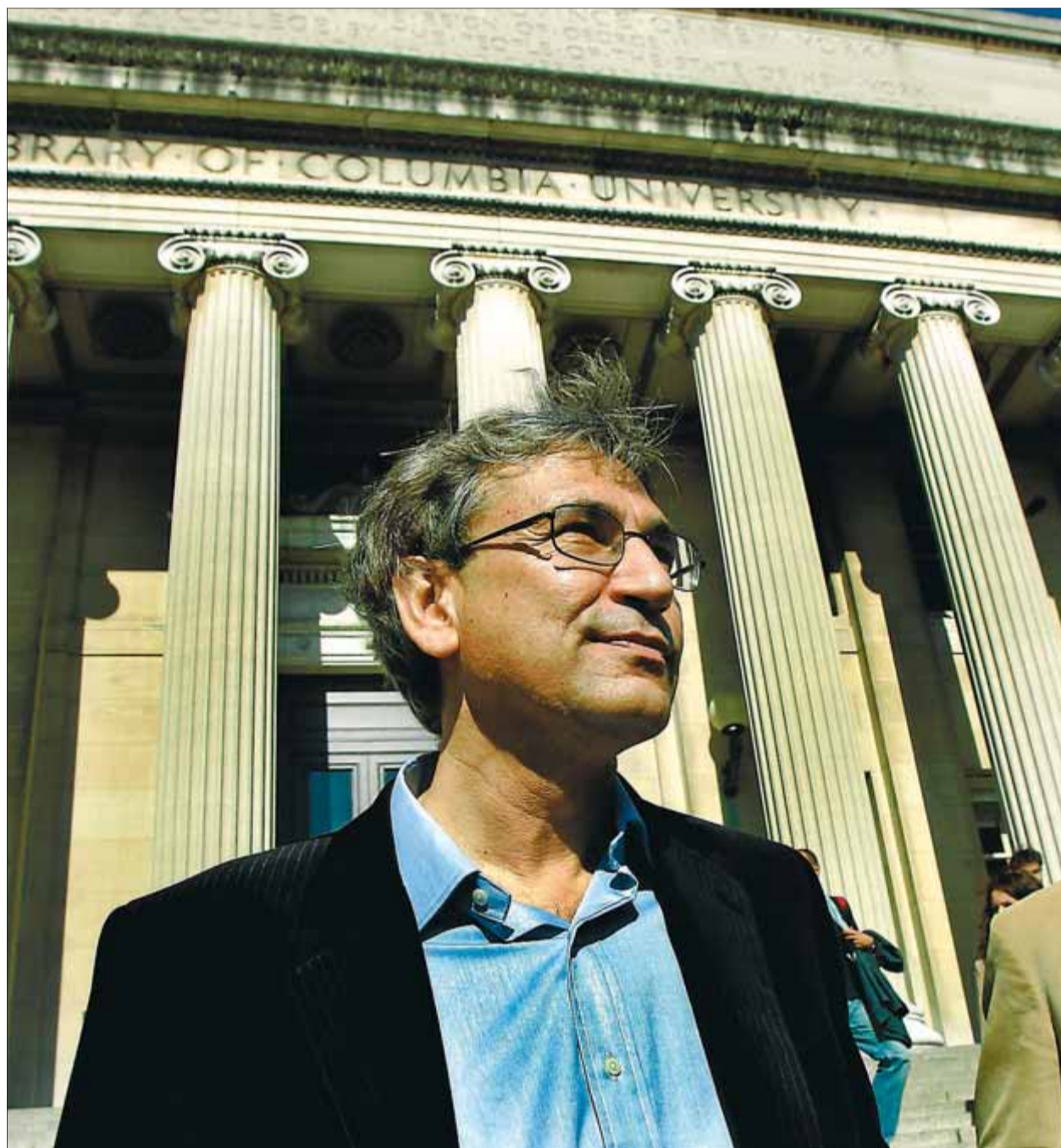
Orhan Pamuk

Traducció Carles Miró i Emma Piqué
Bromera. València, 2007

Fora d'algun cas extraordinari, a gairebé tots els escriptors els arriba, tard o d'hora, la temptació d'escriure unes memòries, d'explicar qui són, com es veuen a ells mateixos o, simplement, com volen passar a la posteritat. Aleshores s'enfronten a un dilema terrible: ser honestos i mostrar-se tal com són o maquillar-se, emmascarar-se o inventar-se parts de la seva personalitat o de la seva història que no els satisfan o que no volen donar a conèixer. O senzillament silenciar-les i potenciar-ne d'altres que s'adiuen més amb la imatge que d'ells mateixos volen donar a la humanitat. Possiblement la majoria d'escriptors tria la segona opció, perquè per a algú acostumat a crear vides del no-res és molt difícil resistir-se a embellir o fer més complexa la pròpia vida.

Un cop feta la primera tria, ve l'altre dilema: com em mostraré als altres? N'hi ha que recorren al model més clàssic del memorialisme; altres aprofiten l'excusa per experimentar i barrejar gèneres i fins i tot n'hi ha que s'endinsen en les formes més innovadores, com ara els que tractant-se de la mateixa manera que tracten els seus personatges, es converteixen en un personatge més i es mouen àgilment dins de l'ambivalència. Tant en el segon com en el tercer cas, el resultat és un llibre híbrid, mestís, entre diversos tipus de gèneres o d'intencions narratives. I això és *Istanbul, ciutat i records*, l'última, de moment, entrega del flamant premi Nobel de literatura 2006, l'escriptor turc Orhan Pamuk.

Per descriure *Istanbul*, s'ha parlat de barreja entre

El turc Orhan Pamuk va guanyar el premi Nobel de literatura l'any 2006. TIMOTHY A. CLARY - STF

**No esperin
trobar-hi la
ciutat turística
perquè Pamuk
l'esquiva**

llibre de memòries i de viatges. És això, però no ben bé. No és un llibre de viatges *ad hoc* –l'Istanbul en blanc i negre per on passeja Pamuk ja no existeix més que en els seus records– i tampoc són unes memòries –si no és que acceptem, d'entrada, que una ciutat pugui tenir memòria– des del moment que la ciutat comparteix protagonisme amb l'escriptor al llarg de les 428 pàgines. Podríem dir que són un recull d'articles, més o menys ben travats, que s'acosten a aspectes diver-

sos de la vida de l'escriptor turc i de la ciutat on, i ell mateix ho afirma al principi del llibre, ha passat gairebé tota la seva existència. No esperin trobar-hi la ciutat turística de la Mesquita Blava i Santa Sofia, perquè Pamuk l'esquiva sistemàticament. Tampoc no esperin trobar-hi la narració del seu procés de construcció com a escriptor –perquè el llibre s'acaba justament quan descarta la pintura i tria l'escriptura–. Però sí que hi trobaran aspectes biogràfics del Pamuk individu i unes

quantas claus del Pamuk autor, allò que en diuen *obsessions pamukianes*, com ara la figura del doble, de l'*alter ego*, i les elucubracions sobre el tema de la identitat individual i col·lectiva.

És en aquest sentit, per exemple, que s'ha de llegir tot l'apartat referit a l'*amargor* d'Istanbul, el subtil sentiment que destil·la la ciutat i que cohesiona els seus habitants, o els capítols dedicats a quatre autors amargs i a l'*Enciclopèdia d'Istanbul* (a veure si algú s'anima a

traduir-ne ni que sigui un volum, tal com la presenta Pamuk ha de ser una lectura fantàstica).

Molts lectors ja el deuen haver llegit –el llibre es va publicar a casa nostra en castellà, de mà de Random House Mondadori, uns mesos abans que atorguessin el Nobel a Pamuk– però ara tenen ocasió de fer-ho en català, gràcies a la iniciativa de la valenciana Editorial Bromera, que s'ha embranchat en la titànica empresa de traduir tota l'obra de l'escriptor turc a la nostra llengua. Un projecte que s'ha de celebrar per l'oportunitat que dona de descobrir en català quin és el lligam de l'escriptor amb la seva ciutat –leitmotiv d'*Istanbul, ciutat i records*–, de seguir els vagarejos de Galip –el protagonista d'*El llibre negre*, traduït fa anys per Edicions 62 però ara pràcticament intorbable–, de compartir les peripècies d'un grapat d'il·lustradors d'època otomana –membres del vastíssim i bigarrat elenc protagonista d'*Em dic Vermell*– i d'endinsar-se en l'envitricollada situació de la Turquia actual a *Neu*, entre d'altres obres.

Una relectura que pot esdevenir un interessant exercici per la feina dels traductors, Carles Miró i Emma Piqué. Si més no pel que es desprèn d'aquest *Istanbul*, presentat amb un llenguatge a mig camí entre l'agilitat sincopada de les traduccions angleses i les farragoses i llarguissimes frases de les traduccions castellanes. Quin dels dos és Pamuk? Possiblement el seu estil tingui més tendència a la sobredosi que a la sobrietat, però mentre no siguem capaços de llegir-lo en turc, benvinguda sigui qualsevol fórmula de presentar-nos el seu discurs. I si s'adiu amb el to, inflexions i estructures de la llengua que parlem cada dia, millor. És una fabulosa manera de fer més pròxim un autor que està a l'altra banda de la Mediterrània, amb una cama a Orient i l'altra a Occident. Tan lluny i alhora tan aprop.